

Βιβλιοθήκη τῆς Τέχνης

ΜΩΡΙΣ ΜΕΡΛΩ-ΠΟΝΤΥ

*Η αμφιβολία του Σεζάν
Το μάτι και το πνεύμα*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΛΕΚΑ ΜΟΥΡΙΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ / 29

Maurice Merleau-Ponty: *Η αμφιβολία του Σεζάν*

To μάτι και το πνεύμα

Τίτλοι πρωτοτύπων: L' Œil et l' Esprit

Sens et non-sens

MAURICE MERLEAU-PONTY

Η ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ ΤΟΥ ΣΕΖΑΝ
TO MATI KAI TO PNEUMA

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΛΕΚΑ ΜΟΥΡΙΚΗ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Μερλώ-Ποντύ που περιλαμβάνονται στον μακρό αυτό τόμο, πέραν του ότι μας δίνει τη δύνατότητα να προσεγγίσουμε τον τρόπο με τον οποίο ο Γάλλος φιλόσοφος αντιλαμβάνεται το έργο τέχνης, την αισθητική στάση και τη σημασία της καλλιτεχνικής δημιουργίας, μας επιτρέπει επίσης να ακολουθήσουμε τα ίχνη της πορείας της σκέψης του από την εποχή της Φαινομενολογίας της αντίληψης (1945) μέχρι την προβληματική του Ορατού και του αόρατου (έργου που την ολοκλήρωσή του εμπόδισε ο πρόωρος θάνατος του φιλοσόφου), το 1961.

Την εξέλιξη και τις ενδεχόμενες τροπές (γιατί μεταστροφές ή *Kehre*, στροφή, δεν υπάρχουν, κατά τη γνώμη μας) της σκέψης του μπορούμε θαυμάσια να παρακολουθήσουμε μέσα απ' αυτά τα δύο σύντομα, αλλά ιδιαίτερα διεισδυτικά και ουσιαστικά ως προς την επιλογή της οπτικής τους, δοκίμια, γραμμένα το 1948 το πρώτο και το 1960 το δεύτερο. Και στα δύο αυτά η ζωγραφική καταλαμβάνει το κέντρο μιας προβληματικής της όρασης, η οποία αποτελεί για τον Μερλώ-Ποντύ πρωταρχικό τρόπο σχέσης του ανθρώπου με τον κόσμο, με το είναι. Εύκολα λοιπόν γίνεται κατανοητή η σπουδαιότητα την οποία αποδίδει ο Μερλώ-Ποντύ στη ζωγραφική, αλλά και στην τέχνη γενικότερα, ως τρόπου όρασης του κόσμου, αλλά και προσανατολισμού ή αναπροσανατολισμού μέσα σ' αυτόν.

Ας θεωρηθεί λοιπόν η παρουσίαση των δύο αυτών κειμένων του Μερλώ-Ποντύ ως μια συμβολή στη με βάση φιλοσοφικούς δρους συζήτηση σχετικά με το αισθητικό φαινόμενο και τη σημασία του συζήτηση που στην πατρίδα μας σήμερα έχει προσλάβει περισσότερο το χαρακτήρα μιας ιστορικής ή και κριτικής προσέγγισης επιμέρους τομέων εκδήλωσης της καλλιτεχνικής δραστηριότητας.

Μας δίνεται επίσης η ευκαιρία, μέσα απ' αυτά τα κείμενα, να ακολουθήσουμε το Γάλλο φιλόσοφο σε μια περιοχή εκδιπλωσης της σκέψης του, πολύ λίγο οικεία στον Έλληνα αναγνώστη.

A. M.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I

«Δεν πάνουμε ποτέ να ζούμε μέσα στον κόσμο της αντιληψης, αλλά η κριτική σκέψη μας κάνει να προσπερνάμε το γεγονός αυτό, σε τέτοιο σημείο μάλιστα ώστε να λησμονούμε πόσο μεγάλη είναι η συνεισφορά του στο σχηματισμό της ιδέας που έχουμε για την αλήθεια. Διότι, για την κριτική σκέψη δεν υπάρχουν παρά μόνον αποφάσεις τις οποίες αυτή συζητά, δέχεται ή απορρίπτει. Η σχέση της με την αρελή προφένεια των πραγμάτων έχει διακοπεί και όταν την επιβεβαιώνει, αυτό συμβαίνει επειδή δεν βρίσκει πλέον τρόπο για να την αρνηθεί. 'Οσο αναγκαία κι αν είναι αυτή η δραστηριότητα ελέγχου, η οποία προσδιορίζει τα χριτήρια και απαιτεί από την εμπειρία μας τους τίτλους εγκυρότητάς της, ωστόσο δεν λαμβάνει υπόψη την επαρχή μας με τον αντιληπτό κόσμο, ο οποίος βρίσκεται απλώς μπροστά μας, πέραν του επαληθευμένου αλήθους και του ψευδούς...»¹

Μ' αυτές τις φράσεις, οι οποίες περιέχονται σ' ένα κείμενο που αποτελεί ένα είδος απολογισμού της φιλοσοφικής του πορείας, ο Μερλώ-Ποντύ καθιστά σαφή τον προσανατολισμό της σκέψης του: αυτό στο οποίο αποβλέπει είναι η αποκατάσταση του αντιληπτού κόσμου και της σχέσης μας

1. «Un inédit de Maurice Merleau-Ponty», *Revue de Metaphysique et de Morale*, No 4, 1962, σ. 401. Πρόκειται για ένα κείμενο το οποίο έδωσε ο Μερλώ-Ποντύ στον Martial Gueroult, όταν ο τελευταίος ετοίμαζε την έκδεσή του για την υποστήριξη της υποψηφιότητας του πρώτου στο Collège de France.